

Niepokój Fisz
wywoływała Ukraina –
jej przestrzeń, przeszłość i miesz-
kańcy, a zwłaszcza zaszłości historyczne
polsko-ukraińskie. Fisz to pisarz pogranicza polsko-
ukraińskiego, z tym, że jego szlacheckocentryczny ukraiño-
filizm, reprezentowany przez powieści, jest bardzo specyficzny,
bo modelujący tę ciemną postać zmitologizowanej Ukrainy – infer-
nalnej, zatraconej, pozostawionej przez Boga. Ukraina dla Fisz – uko-
chana i niepowtarzalna – jawi się jednym z kręgów piekielnych, prze-
strzeżoną zła i okropności, oswojonych z okrucieństwem mieszkańców
(każdej narodowości), dla której jedynym ratunkiem okazuje się być
oczyszczający święty ogień, jak na końcu *Nocy Tarasowej*. Jest to miej-
sce ciągłego balansowania pomiędzy dobrem i złem, prawdą i krzywdą,
miłością i nienawiścią. A może ta wizja Ukrainy jest tylko próbą zbliże-
nia się do obiektywizmu?!

Z Recenzji dr hab. Maryi Brackiej
(Uniwersytet im. T. Szewczenki w Kijowie)

Zenon Fisz, niestety dziś zapomniany prozaik, krytyk literacki i publicysta późnego romantyzmu, zajmuje w obrębie formacji zwanej „szkołą ukraińską” w literaturze polskiej miejsce znaczące i osobne. Związany z ziemią pogranicza naddnieprzańskie (większość życia spędził nieopodal Smiły), wyborny znawca historii, obyczajów i realiów miejscowych oraz ustnej, legendowo-podaniowej tradycji lokalnej, miłośnik krajobrazu kresowego, patrzył na Ukrainę – podobnie jak większość mu współczesnych – z perspektywy polskiego szlachcica: jako na wyrazisty w swej odrębności region dawnej Rzeczypospolitej Trojga Narodów. Wszakże jego stanowisko wobec wolnościowych zrywów ludu ukraińskiego było ambiwalentne, dalekie od rozstrzygnięć arbitralnych i jednoznacznych. Pisarz intuicyjnie podsuwał swym „późnym wnukom” kierunek potencjalnego partnerskiego dialogu polsko-ukraińskiego. W swojej twórczości literackiej pragnął przełamać, zbanalizowany i anachroniczny już, stereotyp Ukrainy mityczno-poetyckiej [...].

Prezentowany tom, wydobywający spod pyłu bibliotecznego prozę narracyjną Fisz, jest jej pionierską, z rozmachem zakrojoną edycją. Na czytelniczą atrakcyjność pomieszczonych tu utworów literackich składają się niezwykle plastyczne opisy bujnej i malowniczej przyrody ukraińskiej, wartość i swoboda narracji, umiejętność budowania dialogu sytuacyjnego, dynamizacja fabuł opartych na zdarzeniach sensoryjnych i dramatycznych.

Z Recenzji dra hab. Marka Kwapiszewskiego, prof. UMCS (Lublin)

Zenon Fisz

NOC TARASOWA (PROZA)

Zenon Fisz

NOC TARASOWA
(PROZA)